Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Anouk Teuns en Jeroen Lubbers	**Datum**	13 november 2024
Doorkiesnummer	14030	**Kenmerk**	12835898
E-mail	e.geertsema@utrecht.nl	**Onderwerp**	Plan van Aanpak Rekenkameronderzoek “Vergroening, van droom naar daad”
Bijlage(n)	-	**Beleidsveld**	Groen en Openbare Ruimte

Geachte leden van de raad,

In 2023 en 2024 heeft de Rekenkamer onderzoek gedaan naar de uitvoering van het openbaar groenbeleid van de gemeente Utrecht. Dit heeft geresulteerd in zes aanbevelingen, die uw raad op 26 september 2024 heeft overgenomen. Zoals bepaald in de rekenkamerverordening bieden wij u na uw besluitvorming over de aanbevelingen van de Rekenkamer een plan van aanpak aan over de implementatie van uw besluiten. Deze brief, in de vorm van een beknopt plan van aanpak, geeft hier invulling aan.

De aanbevelingen van de Rekenkamer en het gesprek hierover in uw raad, bevestigen het belang van een groene leefomgeving, biodiversiteit en klimaatadaptatie. We houden daarom vast aan het zoveel mogelijk versnellen van de vergroening van Utrecht, door zelf meer groen aan te leggen en anderen te stimuleren hun bijdrage te leveren. Tegelijkertijd verstevigen we de samenhang tussen beleid en beheer, zodat bestaand en nieuw aangelegd groen ook op langere termijn bijdraagt aan onze doelen.

Besluiten van de gemeenteraad
De volgende besluiten heeft uw gemeenteraad op 26 september 2024 naar aanleiding van het rapport “Vergroening, van droom naar daad” genomen:

1. Samenhang aan te brengen in de gestelde doelen voor openbaar groen. Stel als Ruimte en Stadsbedrijven gezamenlijk de prioriteiten vast voor ontwikkeling, beheer en onderhoud.
2. Een concrete vertaling te maken van de prioriteiten naar indicatoren en activiteiten op operationeel niveau, zodat voor alle medewerkers en uitvoerders duidelijk is wat zij moeten doen om de doelen te bereiken.
3. Te zorgen voor een nulmeting en monitoring van het areaal en de kwaliteit(en) van het openbaar groen die aansluit bij de doelen en de voortgang inzichtelijk maakt.
4. In de planvorming en uitvoering van de stedelijke opgaven stevig te sturen op de ontwikkeling, het beheer en onderhoud van het openbaar groen.

5. Nauwkeurig in kaart te brengen hoeveel geld en personeel er voor ontwikkeling, beheer en onderhoud van de groenopgave (tot 2040) nodig is, hoe deze kosten zullen worden gedekt en op welke wijze de personele bezetting zal worden georganiseerd.
6. Te zorgen voor evenwicht tussen de doelen en de beschikbare middelen.

Hieronder gaan wij in op de besluiten en de aanpak.

Besluit 1: Samenhang aan te brengen in de gestelde doelen voor openbaar groen. Stel als Ruimte en Stadsbedrijven gezamenlijk de prioriteiten vast voor ontwikkeling, beheer en onderhoud.

Aanpak
In de loop der tijd zijn er veel ambities, wensen en doelen geformuleerd over zowel de aanleg als het beheer van het groen in de stad. We gaan zorgen voor meer samenhang tussen de gestelde doelen voor openbaar groen zodat een eenduidige aanpak ontstaat. Doordat Ruimte en Stadsbedrijven gezamenlijk de prioriteiten bepalen, ontstaat er een gedeelde verantwoordelijkheid en duidelijkheid over de richting van ontwikkeling, beheer en onderhoud.
In de voortgangsbrief over dit plan van aanpak bij de Jaarstukken 2025 informeren wij u over de stand van zaken.

Besluit 2: Een concrete vertaling te maken van de prioriteiten naar indicatoren en activiteiten op operationeel niveau, zodat voor alle medewerkers en uitvoerders duidelijk is wat zij moeten doen om de doelen te bereiken.

Aanpak
De Rekenkamer constateert dat de medewerkers onvoldoende weten wat ze moeten doen om de gestelde doelen te bereiken. Daarom werken we tegelijkertijd met de uitwerking van besluit 1 aan een document dat concreet richting geeft aan de uitvoering. Het uitvoeringsprogramma Groen, bomen en klimaatadaptatie: De doelen van het groenstructuurplan, het bomenbeleid, de visie klimaatadaptatie en de groene schaalsprong vormen hiervoor de basis om de vergroening te verankeren, verbreden en versnellen. We verwachten dat dit in Q2 2025 gereed is. Eerder hebben wij toegezegd u in het voorjaar van 2025 te informeren over de voortgang van de groene schaalsprong en over de maatregelen om de schaalsprong te verankeren.
Daarnaast verankeren we het beleid in onze beheeraanpak en de onderliggende beheercontracten met aannemers voor het bestaande en nieuwe groen.

Besluit 3: Te zorgen voor een nulmeting en monitoring van het areaal en de kwaliteit(en) van het openbaar groen die aansluit bij de doelen en de voortgang inzichtelijk maakt.

Aanpak
Het doel is de monitoring beter te koppelen aan de verschillende doelen en ervoor te zorgen dat de informatie compleet en consistent is. We ontwikkelen hiervoor een intern dashboard Groen met de bestaande data over groen, waarover we nu al jaarlijks rapporteren in het Duurzaamheidsverslag en de Jaarstukken.
Daarnaast rapporteren we met ingang van de Jaarstukken 2024 over de in projecten gerealiseerde hoeveelheden groen en aantallen bomen, zoals toegezegd bij de raadsbehandeling van de Voorjaarsnota 2024.
In aansluiting op de landelijke indicator voor boomkroonvolume van het Norminstituut Bomen, onderzoeken we hoe we de groei van boomkronen door de jaren heen (trendontwikkeling) het beste kunnen monitoren.

Voor biodiversiteit werken we verder vanuit het groenstructuurplan en formuleren we specifieke doelen met daaraan gekoppelde indicatoren. Hiermee kunnen we sturing en invulling geven aan de opgave voor behoud, herstel en ontwikkeling van biodiversiteit. Daarnaast blijven we de huidige monitoring van de 30 Utrechtse soorten inzetten om de trend van biodiversiteit in het algemeen in de gaten te houden. We gaan ook na of een indicator “soorten per wijk” zinvol en haalbaar is, zoals besproken (pagina 41 regel 28) tijdens de behandeling van het Rekenkameronderzoek in de commissie MGOR op 19 september. In de voortgangsbrief over dit plan van aanpak bij de Jaarstukken 2025 informeren wij over de stand van zaken van bovengenoemde punten.
We zullen kritisch zijn op het aantal nieuwe indicatoren zodat de monitoring overzichtelijk blijft voor iedereen.

Besluit 4: In de planvorming en uitvoering van de stedelijke opgaven stevig te sturen op de ontwikkeling, het beheer en onderhoud van het openbaar groen.

Aanpak
Om steviger te kunnen sturen op openbaar groen in de planvorming en uitvoering van stedelijke opgaven, versterken we de samenwerking in de ruimtelijke keten. Dit vormt o.a. onderdeel van het uitvoeringsprogramma groen, bomen en klimaatadaptatie, waarin we beschrijven hoe we de vergroeningsopgave versnellen. Daarnaast heeft de verbetering van de samenwerking tussen Stadsbedrijven en Ruimte onze blijvende aandacht.
Het raadvoorstel voor het nieuwe Utrechtse Planproces Gebiedsontwikkeling (UPG) is in de Commissie Ruimtelijke Ordening en Grondzaken van 5 september 2024 besproken. Ook vindt er een ambtelijke verkenning plaats hoe het onderdeel van het Utrechts Planproces voor openbare ruimte projecten kan worden verbeterd en de positie van de commissie Beheer, Inrichting en Gebruik (BInG) wordt beter geborgd. We werken hiermee aan een versteviging en betere positie van deze adviescommissie.
Kaders uit het Uitvoeringsprogramma groen, bomen en klimaatadaptatie krijgen een plaats in het Handboek Openbare Ruimte (HOR). Het HOR is een toetsingskader waarin de belangen op beheer, inrichting en gebruik zijn vertegenwoordigd. Zo kunnen we goed sturen op het realiseren van meer en kwalitatief beter groen.
Daarnaast onderzoeken we de effectiviteit van een groennorm waarbij we aansluiten bij de landelijke ontwikkelingen. We verwachten u hierover in de voortgangsbrief over dit plan van aanpak bij de Jaarstukken 2025 te informeren.

Besluit 5: Nauwkeurig in kaart te brengen hoeveel geld en personeel er voor ontwikkeling, beheer en onderhoud van de groenopgave (tot 2040) nodig is, hoe deze kosten zullen worden gedekt en op welke wijze de personele bezetting zal worden georganiseerd.

Aanpak
Het uitvoeringsprogramma (zie boven) is de basis om een nieuwe investeringsraming op te stellen. De raming omvat naast de voorziene investeringen, een inschatting van de kosten van beheer , inclusief een inschatting van de marge in de berekening en een overzicht van risico’s, in het kader van projectbeheersing.

De bandbreedte van de raming die thans beschikbaar is (zoals de rekenkamer constateert) is te groot, waardoor we niet goed in beeld hebben in hoeverre de benodigde middelen en de doelen in balans zijn. Een scherpere raming maakt het mogelijk om in kaart te brengen hoeveel geld en personeel nodig is voor ontwikkeling, beheer en onderhoud. Hierdoor zal uw raad beter in staat zijn een afweging te maken tussen middelen en doelen.

Vergroening is slechts één van onze vele ambities, waardoor er soms keuzes gemaakt moeten worden, die ook ten koste gaan van groen. We zien de uitdaging om bij projecten, die met een ander doel dan uit aanleg van groen of beheer, de doelen in dezelfde mate te behalen. In ruimtelijke ontwikkelingen moet groen, tenzij standaard vanaf de ontwerpfase meegenomen kunnen worden. Bij de uitvoering van projecten lukt het niet altijd om al het extra groen te realiseren. Denk hierbij aan kabels en leidingen in de ondergrond, voldoende groeiruimte voor de bomen maar ook aan participatie waarbij belangen van inwoners worden afgewogen wat soms leidt tot minder groen.

In de investeringsstrategie (zie besluit 6.) werken we richtingen uit om doel, middelen en dekking bij elkaar te brengen.

Om personeel te werven in de huidige krappe arbeidsmarkt voeren we gesprekken met vakopleidingen over een goede aansluiting van opleidingen op de werkpraktijk. In G4-verband geven we op onderwijsinstellingen voorlichting over het werken aan het beheer van de openbare ruimte om studenten te enthousiasmeren voor dit werk. Ook bieden we continu plaats aan stagiairs en is Stadsbedrijven onlangs gestart met een technisch traineeprogramma.
Zie verder hiervoor de aanpak bij besluit 6.

Besluit 6: Te zorgen voor evenwicht tussen de doelen en de beschikbare middelen.

Aanpak
We stellen een strategie op om de financiële basis (zie ook aanpak bij besluit 5) van de groenopgave te verbreden ook in het verlengde van de ‘schaalsprong van de stad’. Hierbij betrekken we het eventueel opknippen en het faseren van de realisatie.

Een investeringsstrategie geeft inzicht in de mogelijkheden én de uitdagingen om dit ook op langere termijn dichter bij elkaar te brengen. Hierbij houden we rekening met een bepaalde mate van middelen voor de midden en de langere termijn. De praktijk is vaak weerbarstig. De daadwerkelijke realisatie van investeringsprojecten duurt vaak langer dan voorzien, context/omgeving van projecten kan veranderen, samenwerkingsmogelijkheden en andere kansen zijn vaak wel op korte termijn en vaak nog niet op lange termijn zichtbaar, risico’s verschuiven van onvoorzien naar voorzien. Op korte termijn liggen de benodigde investeringen en beschikbare middelen dichterbij elkaar dan op langere termijn.

Voor de dekking van de investeringen zijn we deels afhankelijk van derden. In het Meerjaren Programma Ruimte maken we inzichtelijk voor welke ambities er budget beschikbaar is (gemeentelijk en van derden) en voor welke ambities nog niet.

Zie verder hiervoor Aanpak bij besluit 5.

Planning

De planning van bovenstaande uitwerking van de besluiten ziet er als volgt uit:

Informeren over de voortgang van de groene schaalsprong en over de maatregelen om de schaalsprong te verankeren en de investeringsraming te actualiseren	Raadsbrief Q2 2025
Informeren over de stand van zaken van het uitvoeringsprogramma Groen, bomen en klimaatadaptatie	
Rapportage gerealiseerde hoeveelheden groen en aantallen bomen	Jaarstukken 2024
Trendontwikkeling groei boomkroonvolume	Voortgangsbrief PvA bij de Jaarstukken 2025
Doelen en indicatoren biodiversiteit	
Onderzoeken of een groennorm een vast onderdeel kan zijn van de planontwikkeling	
Kaders uit het uitvoeringsprogramma groen, bomen en klimaatadaptatie krijgen een plaats in het HOR	Aanpassing HOR 2025/2026

Het bovenstaande vraagt uiteraard extra en specifieke inzet vanuit de gemeentelijke organisatie. Zo spoedig mogelijk zetten we hiervoor de benodigde capaciteit in. Deze inzet dekken we uit de budgetten die zijn opgenomen in het Programma Aantrekkelijke, groene leefomgeving en erfgoed.

We gaan aan de slag met dit plan en houden u het komende jaar op de hoogte over de uitvoering.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,